

Szubjektív gondolat-foszalonyok a prózaíró Tímár Máté „Lélekváltás versek 1940-1996” kötetéről

Karcsú, fehérkötésű - T. M. képmásával ékes - kötetet hámoztam ki a minap; 56 év vers-terméséből „KÉZIRAT” megjelöléssel közölt válogatásait régi barátomnak. „Vicának, régi barátsággal 1996. 3. 9. Tímár Máté”; szálkás, jól ismert betűkkel szólt hozzám a dedikáció is. S én, ki már életem nagyobbik felén bizony túlhaladtam; szíven ütöten merengtem el a „rég”i” tartalmán.

53 év múltán ki emlékezhet már pontos részletekre - történt, hogy naponta együtt-sétálgató, beszélgető-társak, „barátok” „vitapartner” lettünk. „Vitapartner” - írom, s ez így igaz. T. M. is - így örökítette meg ezt hajdan egy Élet és Irodalom-béli cikkében 1956-57 táján; amikor 1956 ősze következtében Ő börtönbe, én ideggyógyintézetbe kerültem. - Ő is, én is, kikerülve a „zárt intézet”-ből (ha különböző volt is az) - emlékezett az ifjúságra. Kocsorhegyi G. Sand-nak nevezett, aki „csípős nyelvű”... és most Lipóton marcangolja saját lelkét” - úgy ivódtak belém ezek a sorok, hogy még évek múltán is nehezteltem érte... Mégis, amikor Ő 1958-ban még mindig rendőri felügyelet alatt állott „REF”-es volta miatt nem álltak vele szóba a kiadók a „Majoros Ádám krónikája” első prózakötetét a kiadónál dolgozó barátom M. J. segítségével és szerkesztésében segítettek a Gondolat kiadónál nyomdafestékhez... Ennek már 38 éve. A versei akkor jobban tetszettek, mint prózája. Mégis, elsősorban prózaíró lett. Véleményem szerint, minden regényében érződik a „költői” ihletés, a „poétikai lélek”. S amint az éppen most lapozgatott kötetből látom; sohasem hagyott fel a „poétaság”-gal. Csak éppen nem azt tartotta igazi hivatásának, s nem igazán mélyedt el benne, nem igazán adta fejét a lelkéből-lelkedzett poétaságra. Egyszóval: „visszaszorította” magába a költőt. S az mégis; újra és újra feltört belőle... a kötet végén az „Utóvéd-gondolatok” címmel „mentséget” keres erre. S azt írja, ami igaz „élettapasztalat”, s önmaga, s - tehetem hozzá a magam - mások diákkorából; „valamire való diák” mind írt verset; s a történelem adta úgy, hogy mások, - mint T. M. is - később is.

Bizonyára többet írt, mint száz vers, amit a kötetbe válogatott... S lehet, hogy több is azokból, méltó lehetett volna a közlésre... Nem tudhatom bizonyosan. A költő-író; vagy író-költő válogatott, selejtezett, s ítélte közlésre érdemtelennek - talán - sok-sok lelkéből-lelkedzett gyermekét. (Érdemes lenne még sok nyomda-festékhez juttatni később, - lehet - csak tanácsolni szabad; Ő dönthesse el.)

Amit közlésre érdemesnek tartott, ami megjelent; csak arról szólhatunk. Amint a „poéta-lélek” valamennyi regényében, elbeszélésében; prózájában „tetten érhető”; úgy süt át minden versén is az életrajzi- mozaik; vagy éppen döntően realista-leírású; átszenvedett átkínlódott „hic et nunc” (itt és most) az adott ténnyel megszenvedett élmény. Olykor-olykor ez az élmény annyira lenyűgözi, hogy költő magaslatra nem jut rímei által... Mégis. Az egész kötet értékét éppen az élmény, éppen az életút viszontagságaiból; mozaikdarabkáiból nyomon követhető gazdagsága adja; amely mögött felsejlik a sok-sok másoké is - az országé, a hazáé is; - ha szabad így általánosítani. S azt hiszem, szabad, mert ez az igazság... személyes sorson átívelő dokumentum érték.

Szegénység, front, hadifogság; kényszerű munka, amikor hazakerült a fogoly... Bizalmatlanság, mely felé, sokak felé áramlott...

Kapaszkodás a gyerekkorból átmentett, - s viszontagságok, az élet csapásai által mindig erősödő - hitbe; abba a gondolatba, amit még az 1935-ös endrődi sortűz nyomán Édesapja szájából hallott: „Ne félj, fiam, a Jóisten látta”; s amit hat évtized után így fogalmazott át: „Éltünk, mint hagyták, s a Jóisten látta!” (9. p.)

S mint nagy honfitársunk, Petőfi, aki „felrepülvén... gondolatban...” a Dunától a Tiszáig mosolygó róna képét látja... (holott, valójában ő sem mindig, sőt többször, nemigen láthatott „mosolygó róna-képet”!) akkor emelkedik költői magaslatokra Tímár Máté költő-író

barátunk is, ha „elszakítja” magát a mindennapoktól. S erre gyakorta, még az uráli fogolytáborban is képes:

*„Emlékképek kísértenek,
múlt időben élek
tanyák közt bandukolok,
csukatőre lépek...
Emlékképek kísértenek,
odahaza járok,
úgy szürcsölöm a reményt, mint
esőt a virágok.” (41. p.)*

- Ars poetica-jában – mélyen átértett mindnyájunkhoz szóló üzenetet fogalmaz meg költői ihletéssel:

*„Szeresd az embert, bármilyen
színe, hite szava új értelmet nyer általa
Ember, Világ, Haza
...Emberül élni nem beszéd,
kötelezően nagy dolog,
feladat s munkája nélkül
csaló mérleg, meddő a jog.” (60. p.)*

S az sem csak a kisdíákoknak megszívlelendő, amit így fogalmaz:

*„ anyádnak nyelve szentség
mert mint cseppjében a tenger,
benne a végtelenség...” (62. p.)*

S vajon nem mindnyájunk megélt, fájó-édes tapasztalata-e, amitől így ír:

*„Huzatos hon a Duna-Tisza mente,
kit űz, a sors az mind erre jár” (77.p.)*

S vajon nem valljuk-e mi is a költővel együtt:

*Halottaim szívemben élnek,
s ha meghalok, hozzájuk térek,
idő mélyére, végtelen nyájba.
Honnan s hová? A Jóisten látja!” (75. p.)*

Idézhetnénk még, sorokat, amelyek tartalmi-költői-szépsége-igazsága „magunkévá tevésre”; „lelkünkbe vésődésre” lenne érdemes...

Ám, „különbözőségünk” tudatában úgy vélem, igazabb, ha arra buzdítok; olvassák, - a prózaíró után - a költőt is; s ki-ki, keresse, s találja meg a verset, a sorokat, az éppen hozzá szólót...

Én csak végül, megköszönhetem, és megköszönöm, hogy részem lehetett ebben... az élményben és a közvetítésében is...

M. Kondor Viktória